

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Bucolicorum P. virgilio Maronis luculentissima ac
familiaris vocabulorum explanatio**

Vergilius Maro, Publius

Dauentrie, 1503

Ecloga decima de insano amore Cornelij Galli

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70212)

Aut si nox pluuiã ne colligat ante veremur

Cantantes licet vsq; minus via ledet: eamus

Cantantes vt eamus: ego hoc te fasce leuabo

Define plura puer. et quod nũc instat agamus

Meris

Carmina tum melius cum venerit ipse canemus

Hic lycidas valde instat vt moeris canat. sed ille dolore animi impediens recusat. Ordina sic O moeri causando. id est causas alligando ducis amores nr̄os in longum. i. differs nr̄a desideria. Et omne equoz stratũ. i. quietũ silet tibi. i. vt tu melius cantes. 7 aspice. omnes aure ventosi murmuris. i. omnes venti sonori ceciderunt Atque id ē certe media via vsq; ad mantuanam est nobis hinc. i. ab hoc loco Nã sepulchz bianonis. illius viri incipit apparere. i. videri O moeri canamus hic vbi agricolae stringunt id est colligat densas frondes Depone hedos hic. i. sedeamus hic. qz q̄ms sederimus tñ veniemus in vmbzam Aut si veremur nenox ante colligat pluuiam. i. si timemus ne pluat circa noctem. licet vt eamus cantantes vsq; id ē semper qz via minus ledet nos. cantantes

Ego leuabo te hoc fasce. i. portabo pro te hedos. vt eamus cantantes id est vt canas inter eundem Tunc moeris rñdet O puer id est puerilis

homo define plura. i. noli ista nũc querere. 7 agamus id qd̄ instat nũc. i. cogitemus de ys rebus que magis necãrie sunt

Causari est causis probare. In epla pauli Causati sumus omnes fuisse sub peccato. Etiam ē

causas allegare vel excusare Silere est plus qz tacere. nam qui tacet non loquitur. Qui silet nullum facit sonum

Aura est proprie splendor. Horatius. Tua ne retardet aura maritos. Hinc aurum d̄r 7 auro

ra Ponitur pro vento vt hic. 7 pro aere. vt in eneide. Si vespicitur aura ethera. Item pro fauore. vt in sexto. Nimum gaudens popularibus

auris. Bianor fuit conditor vrbis mantue. qui alio nomine ocnius vocabatur filius mantus filie tiresie vatis. Stringere est ligare. vñ

stringere alligare. 7c. Seruius tñ interpretat stringere amputare decus

ere Fascis est onus colligatum vt portet. Fasciculus paruus fascis. Et qm̄ ante consulem romanum lictores portabant fasces virgarum

pro insignibus. quandoq; accipimus fasces pro consulatu. vt in geoz. Num non populi fasces non purpura regum flexit 7 infidos agitãs

discordia fratres.

Causari

Sileo Tacet

Aura.

Bianor Ocni

Stringo.

Fascis Fasciculus

Fasces

Ecloga decima de insano amo-

re Cornelij Galli

Extremum hunc arethusa mihi cõcede laborem

G iij

Pauca mea gallo: sed que legat ipsa lycoris
 Carmina sunt dicenda, neget q̄s carmina gallo!
 Sic tibi cum fluctus subter labere ficanos
 Doris amara suam non intermisceat vndam!
 Incipe, sollicitos galli dicamus amores
 Dum tenera attondent fime virgulta capelle
 Non canimus surdis, respondent omnia silue

Gallus

Cornelius Gallus Asinij pollionis filius orator et poeta celebris pri-
 mo fuit inter amicos Augusti a quo constitutus est primus egypti p̄-
 fectus. Postea tamen ob suspicionem quasi contra cesarem conuulset
 occiditur. De huius galli insano amore hec ecloga tractat. Et principio
 poeta inuocat sicilā musam, quia theocritus quem Virgilius in hœlli-
 bro sequitur siculus fuit. Ordo sic Dærethusa, tu nymp̄ha vel musa,
 concede mihi hunc extremum laborem. Pauca carmina sunt dicenda
 meo gallo, illi viro, sed que carmina ipsa lycoris, illa mulier legat.
 Quis neget gallo carmina id est quis non scriberet carmina de illo vi-
 ro, Dærethusa incipe canere, sic amara doris, id est illa dea maris non
 intermisceat tibi suam vndam, cum labere, id est flues subter fluctus si-
 canos, id est sub siculo mari. Dicamus, id est cantemus sollicitos, id est
 nimios vel sollicitudine plenos amores galli, dum si me capelle atton-
 dent, id est rodunt tenera virgulta. Non canimus surdis quia silue res-
 pondent omnia, id est reddunt nostra verba per echo. Dærethusa
 secundum fabulas fuit virgo venatrix quam alpheus fluius achæie
 amabat. Cumq; eam amatorie persequeretur, ipsa fugiens et auxilium
 diane petens in fontem mutatur qui est in sicilia circa vitem syraculas.
 Nam illic per secretos meatus submarinos peruenit de grecia. Hoc
 est quod paulo post dicitur Sic tibi cum fluctus, et cetera. Lycoris
 est nomen mulieris quam gallus adamauit. At illa Antonium se-
 quens in castra, grauius afflixit gallum. Sicania vocatur sicilia.
 Unde sicanus, id est siculus vel siciliensis. Doris filia oceanii et ve-
 oris viæ. Accipitur pro mari. Sollicitus est valde anxius et valde
 curans unde sollicitudo nimia cura. Sinus dicitur in carnis
 vel depressis naribus, unde et sumia nominatur. Quidius quoq; sumam
 capellam appellauit. Sustinet immundum sumia capellam darent.
 Virgultij est virga vel frutex.

Dærethusa

Lycoris

Sicania

Doris

Sollicitus

Sinus

Virgultum

Que nemora aut qui vos saltus habuere puelle

Naiades: indigno cum gallus amore periret
 Nam neq; parnasi vobis iuga: nam neq; pindi,
 Vlla moram fecere: neq; aonie aganippe
 Illum etiā lauri: illum etiam fleuere myrice
 Pinifer illum etiam sola sub rupe iacentem
 Menalus: et gelidi fleuerunt saxa lycei

O puelle naiade. id est o nymphe que nemora aut qui saltus habues
 re vos. id est quibus nemoribus aut saltibus fuistis. cum gallus periret
 amore indigno. id est malo. Nam neq; vlla iuga parnasi. illius mons
 tis. neq; vlla iuga pindi montis fecerunt vobis moram. id est tenuerūt
 vos neq; aganippe. id est fons. aonie. illius regionis. supple fecit vobis
 moram Etiam lauri fleuerunt illum. gallum etiam myrice fleuerunt il
 lum. Etiam menalus. ille mons pinifer. id est qui pinos fert. supple fle
 uit illum iacentem sub sola rupe. id est deserto saxo. Et saxa gelidi lycei
 illius frigidi montis fleuerunt illum gallum

Nemus dicitur sil **Nemus**
 ua in qua pecora pascuntur quia nemo grece fecit posco. **S**altus **Saltus.**
 autem est silua densior vbi ferē saliant. Etiam est actio salienti.

Naiades proprie sunt nymphe fontium sed hic accipitur generalis **Naiades**
 ter. nam nymphe montium proprie dicuntur oreades. **P**indus **Pindus.**
 est mons in thessalia **A**ganippe est fons in aonia multis dicitur **Aganippe**
 que ab eo vocantur aganippides **L**ycus est mons in arcadia. **Lycus.**
Gelidus. id est frigidus et fit a nomine gelu. **Gelidus.**

Stant et oues circum. nostri nec penitet illas

Nec te peniteat pecoris diuine poeta

Et formosus ouis ad flumina pavit adonis

Venit et opilio. tardi venere subulci

Viuidus hiberna venit de glande menalcas

Dēs vnde amor iste rogant. tibi venit apollo

Galle qd insanis inquit. tua cura lycoris

Perq; niues aliū perq; horrida castra secuta est

Et oues stant circum gallum. nec penitet illas nri. i. oues letantur
 de nobis qui scripsimus de eis Et o diuine. i. magne poeta. galle. nō pe
 nitent te pecoris. i. non erubescas de ouibus Et. i. etiam formosus a do
 nis pavit ouis. i. oues. ad flumina. i. ppe aquas. Et. i. etiam opilio. i. cu
 stos ouium venit. tardi subulci venere ad gallum. Menalcas. ille vir
 viuidus. i. madidus vel piguis de hiberna glande. i. q colligit in hyeme

Diuini poete
Adonis

Opilio

Subule tardus
Uindus.
Hibernus
Castra

Omnes pdicti rogant id est interrogant gallum unde sit amor iste id
est tam uehemens vel tam turpis Apollo uenit tibi .i. ad solanduz te. et
apollo inquit .i. dixit O galle quid insanis. Lycoris tua cura id est amica
ca tua pro qua soles tantum gerere curam. secuta est alium uiz p nices et p
horrida castra Hoc est. ipsa nihil curat te sed potius antoniu quem secuta
est etiam in loco frigida et horrida Poete dicuntur diuini platone et cicero
rone testibus qz sine diuino afflatu nemo fit bonus poeta Adonis fi
lius cynare regis ex myrtha filia que cum pre nesciente concubuit. Ado
nis autem formosissimus adolescens fuit amatus a uenere. et tandem in
teremptus ab apio. vii instituta sunt ei festa in quibus eius morte fle
bant gentiles: quod etiam ppheta testatur ezechiel Opilio dicitur custos co
niui quasi ouilio Et causa metri mutatur o pmi in v. qz opilio corripit
o. Subulcus qui sues pascat Tardus dicitur qui non est festus uel qui
non est ingeniosus Uindus dicitur interius madidus. unde uia. Sernus
hic interpretatur pro pinguis. scz impingnatus gladiis Hibernus est
hiemalis ut hiberna siligo Castra sunt tentoria militum uel ipsi milites
Unde iacob uidens angelos dixit castra dei sunt hec

Venit et argessi capitis siluanus honore
Florentes ferulas et grandia lilia quassans
Pan deus arcadie uenit quem uidimus ipsi
Sanguineis ebuli baccis minioqz rubentem.
Et quis erit modus inquit. amor non talia curat
Nec lachrymis crudelis amor. nec gramina riuus
Nec cythiso saturantur apes nec fronde capelle

Siluanus
ferula

Bacca
Acinus

Siluanus uenit etiam agresti honore capitis id est habens sertum
in capite quassans id est quatens florentes ferulas. illas herbas et gra
dia lilia. Pan deus arcadie uenit ad gallum. quem pana nos ipsi uidi
mus rubentem sanguineis baccis .i. fructibus ebuli illius arboris. et ru
bentem minio. illo colore. Et pan inquit ad gallum. Quis erit modus
supple tristitie tue Amor non curat talia opera qualia tu facis Cru
elis amor non saturatur lachrymis. nec gramina saturantur riuus id est
irrigatione Nec apes saturantur cythiso id est illa herba. nec capelle sa
turantur fronde Siluanus uocatur a poetis deus siluarum et agro
rum ferula est arbuta uel frutex quidam cuius ligno quia leuiss
imum est lenes utuntur pro baculo. Est etiam verberaculum ludimar
magistrorum. a feriendo dictum Bacca est frutex lauri oleo et corni
Sed hic pro acino ponitur. Nam acini sunt grana uue. sambuci. ebuli.

Folio xli

Ebulus,
Minnium

Ebulus est arbuscula similis per oia sambuco. s; breuior.
 Minnium est ruber color
 Tristis at ille. tñ cantabitis arcades inquit
 Montibus hec vestris. soli cantare periti
 Arcades: o mihi tum q̄ molliter ossa quiescent
 Vestra meos olim si phystula dicet amores
 Atq; utinam ex vobis vnus. vestricq; fuisset
 Aut custos gregis aut mature vinitor vne
 Certe siue mihi phyllis siue esset amintas
 Seu quicūq; furor. quid tum si fuscus amintas
 Et nigre violę sunt et vacinia nigra
 Mecum inter salices lenta sub vite iaceret
 Serta mihi phyllis legeret. cantaret amintas
 Hic gelidi fontes hic mollia prata lycori
 Hic nemus. hic ipsa tecum consumerer eua
 Nunc insonus amor duri me martis in armis
 Tela inter media atq; aduersos detinet hostes
 Tu procul a patria (nec fit mihi credere tantum)
 Alpinas ah dura niues et frigora theni
 Me sine solo vides? ah te ne frigora ledant
 Ah tibi ne teneras glacies secet aspera plantas
 Ibo et chalcidica que sunt mihi condita versu
 Carmina: pastoris ficuli modulabor auena

Hic inducitur gallus respondere predictis consolatoribus. Deinde
 lycordem alloquitur. Quid est. At ille gallus inquit tristis. O arca-
 des quis amore ego peream. tamen vos cantabitis hec mea mala in ve-
 stris montibus. O arcades qui soli estis periti cantare. q̄ molliter ossa
 tunc quiescēt mihi. si vestra phystula dicet olim id est posthac. meos q̄
 mores. id est si cantabitis de grandi amore meo. id erit ossibus meis grā
 de solatium. Atq; utinam fuisset vnus ex vobis. et fuisset aut custos
 vestri gregis. aut vinitor mature vne. Certe siue phyllis. esset mihi ami-
 ca. siue amintas esset mihi amicus. seu quicūq; furor. i. amor vel offensa?
 Quid tum. i. tūc est. si amintas est fuscus. i. niger. Et violę sunt nigre et

vacinia sunt nigra. Phyllis faceret mecum inter salices sub lenta vice
 Phyllis legeret id est colligeret mihi ferta. et amintas cantaret mihi.
 Deinde apostrophat ad lycorim amicam dicens O lycori gelidi fontes
 sunt hic. et mollia prata sunt hic Nemus est hic. ego consumerer tecum
 hic ipso quo id est vitam meam finirem hic tecum. In Ianus amor detis
 nec nunc me in armis id est inter arma duri martis. atq; inter media te
 la. id est in medio telorumq; atq; inter hostes aduersos id est ad nos ve
 sos. Istud intellige non q; gallus erat in castris. sed quia lycoris illic e
 rat corpore. gallus ibi se esse faceret animo Sequitur Ab dura lycoris
 tu sola sine me procul a patria vides niues alpinas id est alpium. et frigo
 ra rheni id est que sunt circa rhenum Nec sit mihi credere tanta nefas.
 Ab ne frigora ledant te. et ne aspera glacies secet tibi teneras plantas.
 id est petes. ibi et modulator id est cantabo. auca. ad est fistula siculi pa
 storis scz theocriti carmina que sunt condita mihi id est composita a me
 chalcidico versu id est de euphoratione chalcidensi poeta. Olim quando
 q; significat quondam vel prius et sic requirit verbum preteriti tempo
 ris. Horatius. Olim truncis eram ficulnis. inquit lignum Quando
 q; sit posthac et requirit sbum futuri tpsis vt hic Vestra meas oues. et.
 Quis sit tandem tuq; pete sbum pntis tpsis Plinius Olim nul las
 mihi epulas mittis ¶ Uinitoz dicitur qui vinu preperat vel vineam regit
 ¶ Furoz pro amore turpi ponit qui plenus est furore ¶ Alpes sunt
 alti montes inter italia et gallia atq; germaniam. In alpinus ad alpes
 pinens vel in alpiibus ens ¶ Chalcis est v. bis in insula grece q; cui
 boia vocatur Ex chalcide fuit euphronon poeta cuius libros gallus tras
 tulit in latinum. Quam rem hic tangit virgilius

Olim.

Uinitoz.
 Furoz Alpes
 Alpinus
 Chalcis

^{de vici}
 Certum est in siluis inter spelea ferarum
 Malle pati. tenerisq; meos incidere amores
 Arborib; crescent ille: crescetis amores
^{in spelunca}
 Interea mirr? lustrabo menala nymphis
^{in spelunca}
 Aut ac' is venabor apros. non me vlla vetabunt
^{in spelunca}
 Frigora: parthenis canibus circudare lacus
^{in spelunca}
 Nam mihi p'rupes videor lucosq; sonantes
^{in spelunca}
 Ire. liber partho torquere cydonia conu
^{in spelunca}
 Spicula tang; hec sint nostri medicina furoris
^{in spelunca}
 Ostendit ex his sbis galli quanta sit leuitas et in constancia in amari

tibus Nam gallus multa ac diuersa statuit sed tandem cuncta damnat.
 Certum est mihi oino decreui, malle pati hanc miseriam in siluis inter spe-
 lea id est speluncas ferarum Et certum est incidere id est insculpere meos amo-
 res teneris arboribus Ille arbores crescent et vos amores crescitis cur-
 arboribus Interea, i. postea lustrabo menala id est circumbo illum montem
 mixtus, i. sociatus nymphis Aut venabor, i. capiam acris apros. Non
 vela frigora vitabunt me circudare canibus parthenios saltus, i. siluam
 illius montis Uideo mihi iam ire, i. videt mihi quod eo per rupes, i. mores
 saxosos, et per lucos id est arbores sonantes Libet mihi torquere id est iace-
 re cydonia, spicula, i. cretenses sagittas partho cornu, i. parthico arcu tam
 quam hec opera sint medicina, i. leuamen nostri furoris, id est perturbatio-
 nis aut tanquam si deus, i. amor discat misceremal' hominum Hoc est Amor
 ita crudelis est ut nullis miseris hominis moueat **Speleum** grecum nomen
 est scans id quod spelunca **Venari** est feras capere, unde venator est vena-
 bulus, **Parthenius** est mos arcadie dicitur a virginibus illic venari solis **Parthenius**
 tis, quod parthenos grece dicitur virgo. Alij dicunt flumen esse, **Cydon** est vrbis in
 insula creta vbi sunt optimi calami ad sagittas faciendas **Parthi** per
 pul' orientalis marine vtuntur arcibus in prelio **Miscere** est mitis fieri **Mitescere**
 ri, Hora, Nemo a teo ferus est ut non miscere possit
Iam neque hamadryades rursus nec carmina nobis
Ipse placent, ipse rursus concedite silue.
Non illum nostri possunt mutare labores
Nec si frigoribus medijs hebrumque bibamus
Spronialesque niues hiemis subeamus aquose
Nec si cum moriens alta liberaret in olmo
Aetiopum versemus oues sphydera cancri.
Omnia vincit amor, et nos credamus amori
 Nunc gallus sua consilia damnans dicit amorem suum nullo labore
 posse leuari. Et quod amor omnia vincit se quod illi velle credere Ordina sic Ne-
 que hamadryades, i. e. nymphas, placent rursus nobis, nec carmina, ipsa
 placent nobis O silue vos ipse concedite id est recedite rursus id est ite-
 rum. Nostri labores non possunt mutare illum si ipse concedit amorem. Nec
 id est etiam non possunt mutare si bibamus hebrum, i. allium sinuatum,
 medijs frigoribus id est in medio hiemis. Et si subeamus, i. adeam' scy-
 thias id est cythicas niues aquose hiemis. Nec labores nostri possunt mu-
 tare amorem si versemus, i. pascamus oues ethiopi illi' populi sabsytere
 cancri id est quoniam sol est in illo signo vel quod ethiopia sita est sub cancro, cum sit

Speleum**Venari****Parthenius****Cydon****Parthi****Mitescere****Mitescere**

Damadiates.

Hebrus
Syton
sytoni? Liber
Aethiopes.

ber id est cortex moriens aret in alca ulmo. Amor vincit oia. ergo etiam nos cedamus. i. succubamus amori Damadiates appellantur a poetis nymphae arbor que cum arboribus et nasci et mori dicunt. ab hama quod est simul. et dicitur quercus Hebrus est frigidus in thracia fluvius Syton es mons in thracia niuosus. Un sytonius. id est thracius vel scythicus quia thracia est ad scythiam vel pars eius Liber proprie est interior cortex. et quia veteres in illo scribebant. ideo etiam codicem fuit Aethiopes sunt populus niger et ardore solis adustus Sunt autem ultra egyptum prope torridam zonam sub signo cancri.

Hec sat erit diue vestrum cecinisse poetam
Dum sedet et gracili fuscillam texit hibisco
Pierides: vos hec facietis maxima gallo
Gallo cuius amor tantum mihi crescit in horas
Quantum vere nouo viridis se subicit alnus
Surgamus: solet esse grauis cantantibus umbra
Iuniperi grauis umbra. nocet et frugibus umbrae
Ite domum sature (venit hesperus) ite capelle.

Hic Virgilius hoc opus concludit alloquens musas. Ordina sic diue pierides. id est o muse. erit sat. i. satis. vestre poetam. i. me regiluz cecinisse hec predicta. dum ipse poeta sedet et texit. i. componit fuscillam id est vasculum. tenui hibisco. id est de illa herba Pierides vos facietis hec carmina. maxima. i. valde accepto gallo Gallo dico. cuius amor crescit mihi in horas. id est per singulas horas. tantum. i. tam valde quantum id est quia valde viridis alnus subicit se. id est sursum iacit vel erigit se. vere nouo id est in prima parte veris. Surgamus. i. cessamus. quia umbra id est umbratus locus solet esse grauis. i. noxius cantantibus Umbra iuniperi est grauis. et umbra nocent etiam frugibus. O capelle sature. i. sature. ite domum quia hesperus. i. vesper venit Fuscilla est vasculum viminum vel sportula de viminibus facta. Et est diminutiui a nomine fuscina quod fit sportam. ut in geor. Nunc facilis rubra texatur fuscina virga. Alij a fuscis formari putant De hibisco superius Subicere quod fit subdere. ut in psalmo. Subicet deus populos nobis. Quando quod est sursum iacere vel erigere. ut hic Quantu vere nouo. etc. Grauis est ponderosus ut graue saxum Est etiam id quod molestus Iuuenal. Jam grauis es nobis. Item grauis dicitur non iocosus sed maturus. ut grauis vir. Item noxius ut hic Hesperus est stella vespertina que noctem aduenire denunciat. Appellat etiam vesper et vesperugo ut est apud plautum.

Fuscilla.

Fuscina.
Subicere.

Grauis

Hesperus

Tabula.

Hec adolescentibus bonarum artium studiosis conscripsi. petoq; ab
iis quibus aliquid emolimenti contulerit nosker labor. vt vel semel pro
mea salute dicant orationem dominicam cum salutatioe virginis mris
xi. Cui laus & honor in secula foelix finis. A M E N

Finis.

Sequitur Tabula

Index vocum in hoc utili opere contentarum: que
litterarum serie annotatę sunt: numerisq; paginarū
accommodatę quo facile querentes ad manus habe
ant ne longe inquisitionis tedio afficiantur

Auena	folio. iij	Aequus	xi
Arum	ij	Antrum	xix
Amaryllida	ij	Alcon	xx.
Augustus deus	ij	Amnis	xxi
Atreo	ij	Aequiparo	xxi
Arbusta	v	Apotheosis	xxij.
Arans	vi	Arusum	xxij
Apher	vi	Aegle	xxiij
Arillas	vij	Atomus	xxiij
Allium	vij	Anima	xxiij
Amphion	vij	Aralantha	xxvi.
Aracanthus	vij	Aones	xxvi.
Acteus	vij	Alondes	xxvi.
Anethum	ix	Apium	xxvi.
Auster	x	Argentus	xxvij
Ansa	xij	Areo	xx
Acanthus	xij	Alcides	xx
Arbos	xij	Abies	xxxi.
Amebeum carmen	xij	Abiegnus	xxxi.
Aerius	xij	Almus	xxxiij.
Arbutus	xij	Amor	xxxiij
Astymos	xv	Arion	xxxiij